

انسان‌شناسی در پزشکی

آشنایی با انسان‌شناسی پزشکی

دکتر پیمان متین

انتشارات سفیر اردهال

سرشناسه : متین، پیمان، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور : انسان‌شناسی در پزشکی: آشنایی با انسان‌شناسی در پزشکی / پیمان متین.
مشخصات نشر : تهران: سفیر اردهال، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۲۷-۸۹-۸ ریال ۴۵۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی : فبا
یادداشت : کتابنامه.
یادداشت : نمایه.
موضوع : انسان‌شناسی پزشکی
موضوع : انسان‌شناسی
رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ الف ۳/م ۲۹۶/ GN
رده بندی دیویی : ۳۰۶/۴۶۱
شماره کتابشناسی ملی : ۲۰۷۹۷۴۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۲۷-۸۹-۸

تهران: خیابان مفتاح، خیابان سمیه، روبروی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۲، واحد ۷
انسان‌شناسی در پزشکی: آشنایی با انسان‌شناسی پزشکی
© حق چاپ: ۱۳۸۹، انتشارات سفیر اردهال. www.safirardehal.ir

نویت چاپ: اول

نوشته: دکتر پیمان متین

ویراستار: دکتر مهرزاد گلبرخی

طراح جلد: مرتضی شمیسا

صفحه‌آرا: امیرحسین حیدری

ناظر فنی: سید حسین عابدینی اردهالی

حروف متن: کریم ۱۴ روی ۱۸

چاپ: عترت - صحافی: مصومیه - لیتوگرافی: نویس

شمارگان: ۱۱۰۰

شماره نشر: ۸۸

کاغذ: تحریر سفید ۷۰ گرمی

بها: ۴۵۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلسی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۱	کلیات (انسان‌شناسی پزشکی).....
۱۳	آشنایی با انسان‌شناسی پزشکی.....
۱۵	انسان‌شناسی چیست؟.....
۲۱	انسان‌شناسی فرهنگی.....
۲۵	انسان‌شناسی پزشکی.....
۳۱	منابع.....
۳۳	کثرت‌گرایی در نظام پزشکی.....
۳۵	نظام پزشکی.....
۳۸	تندرستی، بیماری، ناخوشی و تجربه رنجوری.....
۴۰	زیست‌پزشکی، طب زدگی و استیلای پزشکی نوین.....
۴۴	منابع.....
۴۷	قوم پزشکی: چشم‌اندازی جدید در مسیر توسعه بهداشت و درمان.....
۵۹	منابع.....
۶۱	پزشکی عامیانه: بخشی از نظام بهداشتی و درمانی.....
۶۲	نظام‌های بهداشتی - درمانی و پزشکی.....
۶۴	نظام پزشکی: فرهنگ، رفتار.....

۶۶	پزشکی عامیانه
۷۱	منابع
۷۳	طب مکمل: بخش غیررسمی نظام بهداشت و سلامت
۷۴	طب مکمل
۷۵	درمان‌های بومی
۷۶	ناتوروپاتی
۷۶	طب سنتی چینی
۷۷	طب سنتی هندی (آیورودا)
۷۷	یوگا و تن‌آرامی
۷۸	طب سوزنی
۷۸	کایرو پراکتیک
۷۹	رایحه درمانی
۸۰	طب گیاهی
۸۰	هومئوپاتی
۸۲	منابع
۸۳	دانش پزشکی مردمی در تجربه اروپایی
۸۴	خاستگاه پزشکی مردمی در اروپا
۸۹	نقش انسان‌شناسی در تحقیقات مربوط به پزشکی مردمی
۹۵	ذهنیت‌ها و طرز تفکرهای طبی در آغاز اروپای نوین
۱۰۴	نگاه تازه انسان‌شناسی به پزشکی مردمی
۱۰۷	منابع
۱۱۱	انسان‌شناسی پزشکی کاربردی (انسان‌شناسی در پزشکی)
۱۱۳	ایدز در بستر فرهنگ
۱۱۶	تاریخچه ایدز
۱۱۸	خاستگاه ویروس ایدز (HIV) و ویژگی‌های آن
۱۲۳	تعریف ایدز از منظر پزشکی
۱۲۸	ایدز و انسان‌شناسی
۱۳۱	ایدز و فرهنگ
۱۳۴	منابع
۱۳۹	بی‌خانمان‌ها: گروه وارهانده در برنامه‌های مبارزه با سل
۱۴۱	مشکلات بهداشتی بی‌خانمان‌ها

۱۴۳	بی‌خانمان‌ها و سل
۱۴۶	نتیجه‌گیری
۱۴۹	منابع
۱۵۱	نگاهی انسان‌شناختی به افسردگی
۱۵۲	افسردگی فرهنگی
۱۵۵	بازنمود فرهنگی افسردگی
۱۵۸	رویکرد فرهنگی به درمان افسردگی
۱۶۴	نقش مذهب
۱۶۶	منابع
۱۶۹	آسم و فرهنگ
۱۷۰	گروه‌های قومی - فرهنگی و دیدگاه‌های متفاوت نسبت به آسم
۱۷۲	باورهای بهداشتی، باورهای فرهنگی و آسم
۱۷۳	آموزش دوسویه: بیمار، درمانگر
۱۷۵	محیط‌شناسی و جمعیت‌شناسی در مدیریت آسم
۱۷۸	منابع
۱۷۹	سدهای فرهنگی در درمان بیماران دیابتی
۱۸۰	وضعیت اقتصادی - اجتماعی
۱۸۱	زبان و آگاهی بهداشتی
۱۸۲	مسائل فرهنگی و رابطه بیمار - درمانگر
۱۸۴	دیابت و افسانه‌ها
۱۸۵	نتیجه‌گیری
۱۸۶	منابع
۱۸۷	عوامل زیستی و فرهنگی دخیل در بیماری مولتیپل اسکلروزیس (MS)
۱۸۸	عوامل کلی تأثیرگذار بر MS
۱۹۰	تأثیر سبک زندگی بر MS
۱۹۲	قومیت‌ها و MS
۱۹۳	نقش توارث در MS
۱۹۵	منابع
۱۹۷	تداخل‌های دارویی طب مکمل: عرصه‌ای مغفول در ICU
۱۹۸	روش کار
۱۹۹	شاخص‌های مطالعه

۱۹۹.....	دستاوردها.....
۲۰۱.....	نتیجه.....
۲۰۳.....	منبع.....
۲۰۷.....	رویکردی پیشگیرانه نسبت به چاقی در کودکان: تغییر در شیوه تغذیه و سبک زندگی.....
۲۰۸.....	همه‌گیری.....
۲۰۹.....	علل چاقی و اضافه‌وزن کودکان.....
۲۱۷.....	توصیه‌های بهداشتی و درمانی.....
۲۲۳.....	منابع.....
۲۲۵.....	بررسی واکنش‌های گروه‌های قومی نسبت به درد سینه.....
۲۲۵.....	چکیده.....
۲۲۶.....	مقدمه.....
۲۲۷.....	روش تحقیق.....
۲۲۹.....	تحلیل داده‌ها.....
۲۲۹.....	نتایج.....
۲۳۱.....	بحث.....
۲۳۲.....	محدودیت‌ها.....
۲۳۳.....	نتیجه‌گیری.....
۲۳۴.....	منابع.....
۲۴۹.....	انسان‌شناسی پزشکی در ایران.....
۲۵۱.....	تاریخ پزشکی ایران از نگاه انسان‌شناسی پزشکی.....
۲۵۱.....	نظام کهن و سنتی.....
۲۶۰.....	نظام نوین و امروزی.....
۲۶۲.....	منابع.....
۲۶۵.....	انسان‌شناسی پزشکی: ضرورت تدوین کتاب درسی بر پایه دانش جدید و محتوای غنی بومی.....
۲۶۸.....	انسان‌شناسی پزشکی چیست؟.....
۲۷۰.....	کتاب درسی معیار چیست؟.....
۲۷۳.....	نتیجه‌گیری.....
۲۷۵.....	پانویشت‌ها و مأخذ.....
۲۷۷.....	وضعیت انسان‌شناسی پزشکی در ایران در گفت و گو با نویسنده.....
۲۸۹.....	نمایه.....

پیشگفتار

از وقتی بحث انسان‌شناسی پزشکی در برخی مجامع علمی و پژوهشی ایران مطرح شد، انتظار بجای اندیشمندان، به ویژه دانشجویان، شناخت دقیق این دانش و ظرفیت‌های عملی آن بوده است. از آنجا که معرفی آکادمیک این رشته علمی و آموزش آن در ایران برای نخستین بار به عهده اینجانب گذارده شد، تدوین اثری که مبانی این رشته را در خود جای دهد مسئولیت مضاعفی را رقم می‌زد. چند مشکل جدی در این میان وجود داشت. یکی جدید و بکر بودن این رشته و موضوعات مرتبط با آن در ایران و کمبود یا حتی نبود تحقیقات و مطالعات متقن جهت استفاده و استناد، دوم عدم دسترسی به متخصصان این حوزه در ایران و سوم که مهم‌تر از همه بود تعلق این رشته به دو حوزه کاملاً متفاوت علمی از لحاظ نگرش و به ویژه روش‌شناسی است یعنی حوزه پزشکی از علوم تجربی و محض و حوزه انسان‌شناسی از علوم انسانی و اجتماعی. بالطبع، نوع نگاه، آموزش‌ها و انتظارات دانش‌آموختگان این دو حوزه تفاوت‌های عمیقی با یکدیگر دارد و تلفیق و تعدیل دیدگاه‌ها در زمینه‌های مورد بحث، آن هم مسائل مرتبط با بهداشت و سلامت که بسیار رایج و ملموس و کارکردی است، کاری دشوار می‌نمود.

هرچند شروع کار با سخنرانی و تدریس بود، اما ارائه موضوعات به شکل مکتوب

در قالب مقالات در مجلات و سمینارها و بعداً به شکل کتاب و درسمانه بخش عمده‌ای از فعالیت‌های لازم در چهارچوب اطلاع رسانی دقیق به علاقه مندان را شکل بخشید. اثر حاضر اولین کتاب در این زمینه محسوب می‌شود که ترکیبی است از برخی مقالاتی که طی چند سال اخیر درباره انسان‌شناسی پزشکی توسط اینجانب ارائه شده است. در گزینش این مقالات تأکید بر دو جنبه بوده است: از یک سو، ارائه تعاریف اصلی و اصطلاحات پایه در دانش انسان‌شناسی پزشکی که در بخش اول کتاب با عنوان "کلیات" گرد آمده است. از سوی دیگر، به منظور آشنایی و آموزش دانشجویان با ابعاد و ظرفیت‌های کاربردی این دانش، بخش دوم کتاب با عنوان "انسان‌شناسی پزشکی کاربردی" به مقالات این حوزه اختصاص یافته است. البته، بخش سومی نیز تحت عنوان "انسان‌شناسی پزشکی در ایران" به منظور تبیین بیشتر جایگاه و شرایط این دانش در ایران گنجانده شده است.

پیمان متین

فروردین ۱۳۸۹ - تهران